

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 6

София, 22 април 1999 г.

• Конституционният съд в състав:

Председател: Живко Сталев

Членове: Асен Манов

Цанко Хаджистойчев

Станислав Димитров

Неделчо Беров

Димитър Гочев

Стефанка Стоянова

Иван Григоров

Тодор Тодоров

Георги Марков

при участието на секретар-протоколита Енита Еникова разгледа в закрито заседание на 22 април 1999 г. конституционно дело № 5/1999 г., докладвано от съдията Георги Марков.

Делото е образувано по искане на Министерския съвет за задължително тълкуване на чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията, във връзка с чл.84, т.11 и чл.5, ал.4 от основния закон.

Искането за задължително тълкуване е свързано със следните два въпроса:

1. “Дали когато има ратифициран със закон от Народното събрание и влязъл в сила международен договор, по който Република България е страна, в който са уредени въпроси във връзка с преминаване и пребиваване на чужди войски, вида на войските и целите на преминаването и пребиваването и срока на действие на договора, то трябва ли отново за всеки конкретен случай да се иска

даване на разрешение от Народното събрание, като се има предвид, че разрешението от Народното събрание се дава с решение, а международните договори се ратифицират със закон, който е акт от по-висша степен. ”

2. “Войски на чужда държава или международна организация ли са войски, които преминават или пребивават на територията на страната по силата на международен договор, ратифициран със закон и влязъл в сила, по който Република България е страна. Например, ако Република България бъде нападната, а по силата на международен договор е предвидено да ѝ бъде оказана помощ от чужди държави или международни организации, ще бъде ли необходимо Народното събрание да дава допълнително разрешение това да става във всеки конкретен случай. ”

С определение от 20 април 1999 г. искането е допуснато за разглеждане по същество. Със същото определение като страни по делото са конституирани Народното събрание и президентът на Република България.

В изпълнение на предоставената им възможност становища по искането са изразили Народното събрание и президентът на Република България. Министерският съвет е изложил допълнителни съображения по искането.

Народното събрание в становището си поддържа, че международните договори с военен или политически характер създават трайна уредба на отношенията между договарящите страни и се ратифицират със закон. Ето защо, когато един договор с военен характер е ратифициран със закон по чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията, обнародван е и е влязъл в сила, и в него са уредени въпроси свързани с пребиваване или преминаване на чужди войски, при неговото действие не е необходимо при всеки конкретен случай да се иска разрешение от

парламента по чл.84, т.11 от Конституцията. С ратифицирането, обнародването и влизането в сила на международния договор той е станал задължителен за изпълнение, без да се налага допълнително разрешение от Народното събрание за всеки конкретен случай по уредените в него въпроси.

Президентът на Република България счита, че хипотезата в разпоредбата на чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията е различна от тази по чл.84, т.11. Когато Народното събрание ратифицира международен договор с политически или военен характер, в който са уредени въпроси по преминаването или пребиваването на чужди войски, вида на войските, целите и срока на действие на договора, то тогава тази уредба поради ратификацията ѝ със закон има нормативен характер. Очевидно е, че нормативната уредба на обществени отношения не се нуждае от каквото ѝ да е последващо утвърждаване с индивидуален акт на същия орган на държавна власт.

Министерският съвет акцентира в допълнителните си съображения на различните хипотези уредени в чл.84, т.11 и чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията. При това положение, за да реши кое от правомощията си следва да приложи, Народното събрание трябва да прецени дали се иска конкретно преминаване или пребиваване на чужди войски в страната, или се предлага създаване на трайна уредба на отношения с военен или политически характер между Република България и чужди държави или международни организации. Според правителството, когато има ратифициран от парламента и влязъл в сила за Република България международен договор от военно-политически характер, в който са уредени въпроси във връзка с пребиваване или преминаване на чужди войски в страната не е необходимо за всеки конкретен случай да се иска разрешение по чл. 84, т.11 от основния закон.

Конституционният съд след като обсъди съображенията изложени в искането, становищата на страните и представените по делото доказателства, прие следното:

С тълкувателно решение № 6/1994 г. по к.д. № 6/94 г. и тълкувателно решение № 23/1995 г. по к.д. № 20/95 г. Конституционният съд се е произнесъл относно смисъла на разпоредбата на чл.84, т.11 от Конституцията, отнасяща се до правомощието на парламента да решава изпращането на български войски в чужбина и пребиваването, респ. преминаването на чужди войски в България. Извън предмета на делата е бил въпросът за съотношението между правомощието на парламента по чл.84, т.11 от Конституцията и възможността Народното събрание да ратифицира със закон международен договор от военен или политически характер уреждащ пребиваването или преминаването на чужди войски на територията на страната. Затова и в двете тълкувателни решения не са разглеждани хипотези, при които чл.84, т.11 от основния закон не би могло да бъде приложен.

Една от хипотезите е, когато с ратифициран със закон от Република България международен договор с военен или политически характер по чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията са уредени целите, редът, условията и времето за пребиваване на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, с оглед националната сигурност на Република България и изпълнението на нейните международни задължения. По силата на такъв обнародван и влязъл в сила договор, съдържащ посочените по-горе клаузи за пребиваване на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, не са необходими отделни решения на Народното събрание по чл.84, т.11 от Конституцията.

Друга хипотеза, при която също може да бъде допуснато пребиваването или преминаването на чужди войски на територията на България е формулирана в чл.100, ал.5 от основния закон. Според този текст “Президентът обявява положение на война при въоръжено нападение срещу страната или при необходимост от неотложно изпълнение на международно задължение..., когато Народното събрание не заседава”. В този случай то се свиква незабавно, за да се произнесе по решението. Няма никакво съмнение, че тази втора хипотеза, а именно обявяване на война при необходимост от неотложно изпълнение на международно задължение предпоставя международен договор от военен характер за взаимно военно подпомагане в случай на нападение на една от договарящите държави от трета държава. И в този случай няма място за прилагане на чл.84, т.11 от Конституцията, не само защото въпросът за военното сътрудничество между договарящите държави е вече уреден в сключения международен договор, но и защото прилагането на чл.84, т.11 от основния закон чрез отделни решения на парламента за всеки самолет, войскова част и т.н., ще направи невъзможна надлежната военна защита срещу нападението. С други думи ще се попречи за защита на ценностите свързани с националната ни сигурност, които чл.84, т.11 от основния закон трябва да брани.

Изводът от разгледаните хипотези е, че когато има ратифициран със закон по чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията международен договор с военен или политически характер, в който са уредени въпросите на пребиваване на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, няма място за приложение на чл.84, т.11 от основния закон.

Не би могло да се говори за каквото й да е противоречие между Конституцията и посочените по-горе международни договори,

налагащо предварително изменение на основния закон като условие за тяхното сключване. Това е така, защото самата Конституция в чл.85, ал.1, т.1 и чл.100, ал.5 изрично допуска сключване на военен съюз между България и друга държава, задължаващ договарящите държави към уреденото в договора сътрудничество. Това съвсем не означава, че Република България ще се откаже от своя суверенитет. Точно обратното – такъв военен договор е средство за защита на нейния суверенитет и национална сигурност.

По изложените съображения и на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията, Конституционният съд

Р Е Ш И :

1. Народното събрание по силата на чл.85, ал.1, т.1 от Конституцията има изключителна компетентност да ратифицира със закон международните договори, които имат политически или военен характер. В тези договори могат да бъдат уредени целите, редът, условията и времето за пребиваване на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, с оглед националната сигурност на Република България и изпълнението на нейните международни задължения.

При положение, че е налице ратифициран със закон от парламента международен договор с политически или военен характер, обнародван и влязъл в сила за Република България, съдържащ посочените по-горе клаузи за пребиваване на чужди войски на територията на страната или преминаването им през нея, не е необходимо отделно решение на Народното събрание по чл.84, т.11 от Конституцията в изпълнение на договора.

2. Възможно е ратифициран със закон от парламента международен договор от политически или военен характер, обнародван и влязъл в сила за Република България, да предвижда да бъде оказана незабавно военна помощ и военна защита на страната, в случай на въоръжено нападение срещу нея. Ако в такъв договор е уредено пребиваването на територията на страната или преминаването през нея на войски на съюзната договаряща държава или на международна организация, не е необходимо решение по чл.84, т.11 от Конституцията.

Председател: